



sporveien

Statens Jernbanetilsyn
post@sjt.no

Attn.: Solfrid R. Kristoffersen

Deres ref.	Vår ref./Sak	Tlf.	E-post	Dato
16/732-6 FELLES - 009		+47 958 93 528	mette.borchgrevink@sporveien.com	15. november 2016

Høring – forslag til endring i kravforskriften – innføring av helsekrav

Denne høringsuttalelse er skrevet på vegne av Sporveien Trikken AS, Sporveien T-banen AS og Sporveien Oslo AS, heretter benevnt «Sporveien».

1 Forskriftsstruktur

Sporveien har ingen innvendinger mot at reglene om helsekrav flyttes fra helsekravforskriften og over til et nytt kapittel 14 i kravforskriften.

De materielle endringer dette medfører, kommenteres nedenfor.

2 Kommentarer til § 14-1 Arbeidsoppgaver av betydning for trafikksikkerheten

Utkastet til kravforskrift § 14-1 fastsetter at bestemmelsene i kapittel 14 skal omfatte «operativt personell som utfører arbeidsoppgaver av betydning for trafikksikkerheten, herunder fører, trafikkstyrer, sikkerhetsvakt m.v.» Denne formuleringen avløser formuleringen i helsekravforskriften § 1.

Det er opp til jernbanevirksomheten å fastsette hvem som faller inn under «operativt personell som utfører arbeidsoppgaver av betydning for trafikksikkerheten, herunder fører, trafikkstyrer, sikkerhetsvakt m.v. Endringen gjør at tilfeller hvor man var i tvil om hvilket alternativ i helsekravforskriften § 1 som skulle brukes for en rolle, ikke lenger blir aktuelle, såfremt rollen omfatter «arbeidsoppgaver av betydning for trafikksikkerheten, herunder fører, trafikkstyrer, sikkerhetsvakt m.v.». Vi støtter dette forslaget. Sporveien anser det som en fordel at det er opp til jernbanevirksomheten selv å identifisere hvilke roller som utfører de enkelte oppgavene og hvilke krav som skal stilles til helse.

Merknadene bør presisere at det må være oppgavenes art som avgjør om de kommer inn under § 14-1, ikke om oppgavene utføres på sporet eller inne i verkstedsområder eller vognhall.

Videre bør merknadene presisere at det ikke har betydning hvor stor del av jobben de trafikksikkerhetsmessige oppgaven utgjør. Reglene gjelder selv om de trafikksikkerhetsmessige

arbeidsoppgavene kun utgjør en liten del av arbeidsdagen. Dette følger for så vidt av ordlyden «operativt personell», men kan med fordel presiseres i merknadene.

Videre bør merknadene presisere at helsekravene er minimumskrav, som betyr at det er en nedre terskel for hva som kan stilles av krav til helse, jfr §§ 10-13. Det er opp til den enkelte jernbanevirksomhet om det skal stilles strengere krav til personellens helse enn det som fremgår av denne forskriften, og hvilke krav som skal stilles for å få helsegodkjenning.

3 Helseundersøkelse – psykologisk undersøkelse

Sporveien støtter forslaget om å innføre psykologisk undersøkelse, § 14-4 annet ledd. Videre støtter vi forslaget om at det kan gjennomføres supplerende helseundersøkelser, også psykologiske vurderinger.

Vilkåret for oppfølgingsundersøkelser i § 14-6 er at det foreligger «rimelig grunn» til å tvile på at den ansatte har fysiske eller psykisk skikkethet. Vi er redd en slik formulering vil kunne bidra til konflikter. Dette må være opp til arbeidsgiver å vurdere om grunnen er saklig og rimelig. Misbruk av slike undersøkelser vil være i strid med arbeidsgivers styringsrett.

På denne bakgrunn foreslår vi følgende formulering i stedet for utkastets § 14-6 første ledd:

«I tillegg til den regelmessige helseundersøkelsen, kan jernbanevirksomheten kreve at den ansatte gjennomgår en særskilt supplerende helseundersøkelse og/eller psykologisk vurdering i tilfeller hvor jernbanevirksomheten er i tvil om den ansattes fysiske eller psykiske skikkethet. Det samme gjelder dersom det foreligger mistanke om bruk av narkotiske stoffer eller alkohol over de tillatte grensene. Det vil særlig være tilfelle etter en hendelse eller ulykke. «

Dersom ansatte blir involvert i en ulykke eller hendelse, kan arbeidsgiver sende den ansatte til en helseundersøkelse. Det bør ikke være tvil om at arbeidsgiver har rett til det, men formuleringen «rimelig grunn» gjør det uklart at arbeidsgiver har en slik rett.

4 Arbeidstakers opplysningsplikt

Arbeidstakere underlagt helsekravforskriften må i dag fylle ut et skjema hvor de må gi svar på spørsmål om egen helse og livsstil, bruk av narkotika, alkohol, medisiner etc, jf helsekravforskrift § 4. Forslagets § 14-1 annet ledd gir arbeidstakere informasjonsplikt om egen helsetilstand, men denne er begrenset til tilfeller «dersom vedkommende er kjent med eller mistenker at helsetilstanden er endret slik at kravene ikke lenger er oppfylt. «Denne informasjonsplikten gjelder ikke for førstegangs helseundersøkelse og er for begrenset pga at den er betinget.

Vi ber om en dagens hjemmel videreføres og presiseres, og foreslår følgende formulering til et eget nytt punkt § 14-2: «Arbeidstaker har informasjonsplikt om egen helse, livsstil, bruk av rusmidler og medikamenter og skal fylle ut et skjema før helseundersøkelsen, som legen oppbevarer.»

Vi foreslår følgende tillegg til § 14-2: «Jernbanevirksomheten velger selv hvilke leger de vil bruke til helseundersøkelse.»

5 Merknader til § 14-3c og § 14-5

Urin- og blodprøve bør også kunne brukes til å avdekke bruk av narkotika eller medisiner, eller misbruk/avhengighet av alkohol.

Vi vil anbefale følgende formulering i § 14-3 første ledd c) «en analyse av urin- eller blodprøve for eventuelt å avdekke diabetes, bruk av narkotika eller medisiner, eller misbruk/avhengighet av alkohol, eller eventuelle andre forhold som måtte følge av den kliniske undersøkelsen.»

6 § 14-6 Supplerende Tilsvarende må gjelde for supplerende helseundersøkelser

Vi viser til våre merknader til § 14-3 i punkt 5 ovenfor.

7 Aldersjustering § 14-4

Sporveien har ingen merknader til § 14-4.

8 Helsekravforskriften § 13: Bruk av narkotika og misbruk/avhengighet av alkohol er utelatt fra forskriftsutkastet og bør tas med

Helsekravforskriften § 13. Rusmidler m.m. lyder som følger:

«Det skal ikke foreligge bruk av narkotika eller avhengighet av eller misbruk av alkohol.

Legemidler som kan påvirke reaksjonsevne, konsentrasjonsevne eller vurderingsevne kan bare benyttes etter særskilt vurdering og anvisning av lege.»

Dette er en meget viktig regel, spesielt for narkotika.

Vi kan ikke se at denne er inntatt i høringsforslaget, og vi antar at dette er en forglemmelse. Vi ber om at en teksten i helsekravforskriften § 13 inntas i sin helhet i en ny § 14-10.

Høringsforslaget § 14-6 forutsetter imidlertid at bruk av narkotika er forbudt, men dette fremgår ikke tilstrekkelig klart. Paragraf 14-6 er kun en hjemmel til å foreta supplerende helseundersøkelser, men fastslår ikke at narkotikabruk er forbudt, slik dagens helsekravforskrift § 13 gjør. Det er viktig å ha en klar hjemmel for et slikt forbud.

Sporveien har nylig fått medhold i Tingretten hvor arbeidstaker ble oppsagt pga positiv narkotikatest. Denne saken viser hvor viktig det er med en klar hjemmel, og dagens hjemmel kan med fordel gjøres enda klarere.

Arbeidstakers advokat argumenterte for at forbudet mot narkotika måtte tolkes som et forbud mot å være ruset i arbeidstiden, og at narkotikabruk på fritiden ikke var i strid med helsekravene. Dette under forutsetning av at avholdsperioden i jernbaneloven var overholdt. Vi er meget uenig i en slik tolkning, og vant frem i retten.

I dommen fremgår det klart helsekravforskriften § 13 må tolkes slik at enhver bruk av narkotika, også på fritiden, er forbudt. Dommen er vedlagt til orientering, og vi siterer nedenfor fra dommen:

«Rettens oppfatning er at forskriftens ordlyd må forstås slik at all bruk av narkotika, enten dette skjer i fritiden eller i tjenesten, er forbudt hvis man skal kunne ha en helsegodkjenning. Ved tolkningen ser retten hen til at bruk av narkotika reguleres annerledes enn bruk av alkohol. For å komme i konflikt med helsekravene i § 13 på grunn av alkoholbruk, kreves det "avhengighet" eller "misbruk", mens det for narkotika er nok med "bruk". Ulik regulering av bruk av narkotika og bruk av alkohol er etter rettens oppfatning ikke naturlig, siden bruk av narkotika er straffbart, i motsetning til bruk av alkohol.

Reglene i jernbaneloven og helsekravforskriften regulerer derfor etter rettens syn ulike forhold. Selv om det er en viss motstrid mellom disse to regelsettene, mener retten at ordlyden i helsekravforskriften § 13 om at man ikke oppfyller fyller helsekravene dersom man "bruker" narkotika, er klar, og at et annet regelsett i jernbaneloven ikke kan tilsidesette forskriftens klare ordlyd. Mange reelle hensyn, særlig muligheten for å føre kontroll med ansattes ruspåvirkning for andre rusmidler enn alkohol, taler også for den tolkningen at helsekravforskriften oppstiller krav om totalavhold fra narkotika. Det finnes for eksempel ingen sikre og enkle måter for å teste ruspåvirkning for annet enn alkohol. Videre er det et moment at bruk av narkotika (herunder cannabis) er ulovlig i Norge, slik at et forbud mot enhver bruk av narkotika ikke kan anses å være et inngripende tiltak som eventuelt kunne kreve enda klarere lovhjemmel.» (Dommen er anket og derfor ikke rettskraftig).

Det er viktig for Sporveiens sikkerhetsarbeid at reglene slår fast at all bruk av narkotika ikke tillates overhodet. Det er umulig å praktisere regler som kun gjelder når ansatte er «under påvirkning av annet berusende eller bedøvende middel enn alkohol», jf jernbaneloven § 3 a.

Denne dommen illustrerer at dagens helsekravforskrift § 13 var hjemmel for å fastslå at enhver bruk av narkotika, også i arbeidstiden, var i strid med helsekravene for jernbanepersonell, men illustrerer at kravet i § 13 burde vært tydeligere. Vi er derfor meget bekymret når denne ikke er videreført i kravforskriften § 14.

Basert på erfaringene med ovennevnte sak ber vi om at kravforskriften kapittel 14, suppleres med et nytt § 14-10 tilsvarende helsekravforskriften § 13:

«Det skal ikke foreligge bruk av narkotika eller avhengighet av eller misbruk av alkohol. Legemidler som kan påvirke reaksjonsevne, konsentrasjonsevne eller vurderingsevne kan bare benyttes etter særskilt vurdering og anvisning av lege.»

For å unngå enhver tvil, ber vi om å få inn følgende tilleggstekst i ny § 14-10, nytt annet ledd: «Forbudet mot narkotika gjelder i og utenfor arbeidstiden.»

Med vennlig hilsen



Vidar Almsten

Sikkerhets- og teknikksjef

Sporveien Trikken AS og Sporveien T-banen AS



Mette Borchgrevink

Advokat MNA

Konsernjuridisk avdeling

Sporveien Oslo AS